

OPINIA națională

Revista menită să informeze, edite și să facă interes național
văzută de „FUNDATIA ROMÂNIA DE MÂINE”

Statul și politica școlară

Prof.univ.dr. Aurelian BONDREA

In preajma împlinirii a 80 de ani de la Mareea Unire din 1918, care a consacrat statul național unitar român, o vastă problematică teoretică și practică se impune reflecției și analizei

social-istorice. O temă de larg interes și de sinteză istorică ar fi, spre exemplu, raportul dintre idealurile făuritorilor României Mari, nume simbolice ce a intrat în conștiința

națiunii cu opt decenii în urmă, și stadiul actual de dezvoltare economică, politică, socială, cultural-spirituală și civică a țării, implicit a locuitorilor ei. Orice judecăță obiectivă, ferită de influențe părtinatoare și prejudecăți politice va constata că Actul Unirii a fost, cum avea să se exprime Octavian Goga, piatra fundamentală a viitorului național al românilor. Traversând, în opt decenii, o istorie zburcumată, suportând consecințele drastice ale celui de-al doilea război mondial, inclusiv sub aspectul amputărilor teritoriale dictate de interese ale marilor puteri, „trăind” experiența proprie sau impusă a mai multor regimuri politice, democratice sau dictatoriale, statul român și-a afirmat și își afirmă personalitatea sa distinctă în rândul statelor europene, ale lumii în general. Opt decenii de istorie statală sub semnul unirii vin să confirme, în posida unor evoluții sau „întorsătu” nefaste din diverse perioade neprileinice progresului social-economic ascendent și durabil, dar și ca o explicație logică a unor remarcabile „regăsiri” și coagulări în fața intereselor naționale, câtă dreptate aveau și au mereu acei mari patrioți care, asemenea lui Iuliu Maniu, ne învață marea lecție a unirii: singura noastră forță care ne poate fi în viitor e aceea provenită din unirea tuturor românilor.

(Continuare în pag. 6)



Marea Unire de la 1 Decembrie 1918

„Când, în Parlamentul României, în anul 1923, s-a dezbatut proiectul Constituției care, la articolul 1, preciza că: «REGATUL ROMÂNIEI ESTE UN STAT NAȚIONAL, UNITAR ȘI INDIVIZIBIL », nici un deputat n-a contestat această realitate”.

- Converzare cu prof.univ.dr.Ioan SCURTU -

- În converzarea noastră precedentă pe tema unirii românilor (vezi „Opinia națională” nr. 227) ați subliniat, pe bună dreptate, rolul esențial al intelectualității în finalizarea acestui proces istoric. Iată că astăzi, tot niște grupuri de intelectuali, de așa-zise elite, lansează și cultivă ideea federalizării și dezmembrării statului național român. Cum explicați această tendință criminală, stimate domnule profesor?

- Spre a înțelege mai bine această aberație să reamintim starea de spirit a românilor acum 80 de ani. Unirea din 1918 s-a realizat printr-un consens național. La înfăptuirea ei au participat oameni de toate orientările politice și de toate naționalitățile. Sfatul Țării din Basarabia și Congresul general din Bucovina care au votat Unirea reprezentau întreaga structură etnică a teritoriilor respective. În Transilvania, hotărârea de Unire a

fost adoptată de Adunarea Națională a Românilor. Ulterior, sașii, svabii, evrei au adoptat moțiuni speciale pentru susținerea Unirii cu România. Hotărârile de Unire au fost primite cu entuziasm de sutele de mii de români veniți special la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia, pentru a saluta aceste decizii istorice. O stare de spirit entuziasmată era și în vechiul Regat. De exemplu, universitarii din Iași și din București au salutat actele de Unire prin moțiuni speciale. Delegația desemnată la Alba Iulia, care aducea Rezoluția Unirii pentru a o preda regelui Ferdinand, a fost primită de mii de oameni, cu o manifestație inflăcărată în Gara de Nord și la statuia lui Mihai Viteazul din București. Atitudine absolut firească, de vreme ce Unirea era rodul unei evoluții istorice și reprezenta înfăptuirea unui scump ideal, care a cerut multe sacrificii.

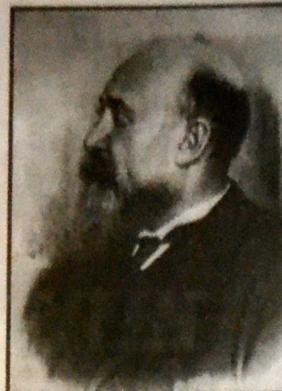
Mihai IORDĂNESCU
(Continuare în pag. 4)



Noul sediu al Institutului de Învățământ Superior și Cercetare Medicală din cadrul Fundației „România de Mâine”

LA COMEMORAREA MARELUI SAVANT NICOLAE IORGĂ, SPIRITUL CARE SINTETIZEAZĂ FĂPTURA DE PRETUTINDENI SI DE TOTDEAUNA A NEAMULUI ROMÂNESC

Dr. Augustin DEAC



de Fier, precum și politicii expansioniste a lui Hitler.

În zilele de 26-27 noiembrie 1940, legionarii au impuscat în închisoarea Jilava peste 60 de înalți demnitari și funcționari superiori români, printre care generalul Gheorghe Argeșeanu, fost prim-ministrul, Victor Iamandi, fost ministru al justiției. A fost asasinate apoi, în aceeași zi, în pădurea Snagov, Virgil Madgearu, fost ministru de finanțe, iar marele istoric român, Nicolae Iorga, și el fost prim-ministrul, ridicat de la Iași, Manciu, de către Corneliu Zelea Codreanu, căpitanul legionarilor, continuând apoi la 29 decembrie 1934, când a fost asasinat primul-ministrul I.G. Duca. Aceste acte abominabile s-au amplificat la 21 septembrie 1939, când un alt prim-ministrul român, Armand Călinescu a fost ucis. Poliția legionară, suprapusă poliției de stat a trecut la terorizarea, schinguirea, arestarea și asasinarea a zeci și zeci de patrioți români, oameni politici cu vederi democratice, antifasciste, care se situașeră pe poziții potrivnice Gărzii

Cu cinismul binecunoscut, într-o lucrare intitulată **Cazul Iorga-Madgearu**, șeful mișcării legionare, Horia Sima, acredita ideea că legionarii ar fi „venerat pe Iorga,

marele istoric, marele savant, marele dascăl al neamului”. Cu toate acestea, el dezvăluia caracterul premeditat al asasinării cu nemainătănită bestialitate a savantului român, precum și tactica „liniei creștine” folosită în acest scop de conducerea legionară, relevând că din cauza prestigiolui său atât pe plan intern, cât și internațional, Nicolae Iorga nu a putut fi arestat o dată cu cele peste 60 de personalități de prim rang ale vieții politice și culturale românești, intrucât „arestarea lui ar fi făcut o mare vălvă în țară decât a tuturor celorlalți oameni politici la un loc”. Fără îndoială, alături de numeroasele făradegeli și asasinate ale Gărzii de Fier, ucidera lui Nicolae Iorga, adversarul hotărât al hitlerismului, apăsa greu asupra mișcării legionare, dovedindu-se, dacă mai era nevoie, orientarea netă acescă spre obscurantism, împotriva științei și culturii, precum și a celor care reprezentau valori autentice în aceste domenii.

Într-adevăr, vestea uciderii bandiștei a savantului român de talie internațională, Nicolae Iorga, a cutremurat întreaga Românie și nu numai. „Lumea – aprecia publicistul Nichifor Crainic – a privit îngrozită vestea masacrului. Într-o blestemată zi, România a luat cunoștință că Nicolae Iorga a fost asasinat mișelește de o echipă legionară. Inimile s-au oprit în loc. Universul s-a întunecat ca în vremea răstignirii lui Iisus Hristos. Proprietatea crimei erau atât de covârșitoare încât ea devinea incredibilă Oricăte erori și-ar fi imaginat cei mai

demonizați adversari ai legionarismului, una ca aceasta n-ar fi putut concepe. Un Nicolae Iorga uciș de naționaliști? Răspunde tu, generație a războltului întregirii, care ai fost clădită de geniu lui! Răspunde tu, țară care ai fost România Mare și el și-a fost tată spiritual și moral! În Nicolae Iorga legionarii au ucis creierul umanității românești. N-a fost nimic un om de 70 de ani, ci însuși spiritul care sintetiza făptura de pretutindeni și de totdeauna a unui neam”.

Pentru a înțelege dimensiunile acestei „grozăvii a grozăvilor” care a fost asasinarea lui Nicolae Iorga de către legionari, Nichifor Crainic facea o cutremurătoare comparație: „Închipuiți-vă pe un Nicolae Bălcescu distrus de naționaliști ... un Mihai Eminescu exterminat de aceași naționaliști”. Pentru a înțelege mai exact monstruozitatea acestui masacru teribil, el conchide: „Dar asasinarea lui Nicolae Iorga e un sacrilegiu săvârșit în panteonul românismului. El e un sfânt în calendarul patriei”.

Asasinatele bestiale, ca și servilismul față de naziști, cu complicitatea căroră să a săvârșit barbara ucidere a lui Nicolae Iorga, au compromis Garda de Fier în ochii poporului român, chiar și în fața a celor categorii sociale pe care legionarii au reușit să-i înșele vremelnic cu lozinci demagogice.

Cu ocazia comemorării a 58 de ani de la săvârșirea acestei odioase crime, românii n-ar avea voie să uite asemenea acte de răzbunare absurdă, criminală, dar nici să îngăduie să mai fie vreodată reeditate.

mai mature, capabile de a reuși în viață. O proporție de aproximativ 3 din total oferă un astfel de răspuns.

Studentii își doresc din partea profesorilor lor și a conducerii multă seriozitate, onestitate, înțelegere, dar în special competență și exigență din partea acestora.

Subiecții pun accent pe întărirea unei bune colaborări și comunicări între studenți și profesori și pe promovarea unei evaluări corecte de-a lungul anilor de studiu, condiții necesare atingerii obiectivelor propuse atât de studenți, cât și de cadrele didactice (27,39% din total oferă răspunsuri conținând această idee).

Respondanții subliniază că alături de instituirea și menținerea unui climat educational adecvat, facultatea trebuie să asigure acele condiții materiale necesare pentru desfășurarea procesului de învățământ: săli de curs și seminarii, cursuri tipărite, spații de cazare etc. (11,64% optează pentru un răspuns de acest gen).

Nici problema acreditării Facultății de Sociologie-Psihologie nu este omisă. A reieșit în mod evident speranța pe care studenții o au în legătură cu viitorul proprii lor facultăți, și anume, aceea că această facultate să primească acreditarea din partea CNEAA, să devină o facultate cu renume care să se poată impune în fața celorlalte facultăți particolare de profil din țară și din străinătate, să rămână o alternativă de calitate la învățământul de stat.

Un ultim aspect relevant de chestionar se referă la media notelor obținute de către studenții investigați la Facultatea de Sociologie-Psihologie în anul universitar 1998-1999, care a fost de 7,22. Putem spune că această medie reflectă o pregătire bună a celor care au candidat, ținând cont de exigentele impuse de examenul de admitere.

Alegerea profesiei- DESTIN, HAZARD sau OPȚIUNE

Relevanța unui sondaj de opinie în rândurile studenților din anul I al Facultății de Sociologie-Psihologie (II)

Preparator Claudia BIRIȘ
Conf.univ.dr. Carmen FURTUNĂ
Preparator Gabriela PÂRVU

Telurile pe care acești studenți le-au exprimat cu atâtă sinceritate și generozitate sunt dintre cele mai noble. Devenind niște buni specialisti din cele două domenii, odată cu absolvirea facultății, studenții au convingerea că pot ajuta în mod real pe cei aflați în nevoie. Unii își doresc să lucreze la o Casă de copii sau de bătrâni, alții speră să alcătue soferița celor bolnavi, iar cățiva și-au propus schimbarea în bine a societății

românești la toate nivelele sale. Argumentele principale care susțin aceste planuri de viitor ale celor chestionați sunt aptitudinile personale caracteristice meseriei de psiholog, respectiv, sociolog, existența vocației, a unei „chemări”, dar și a unei experiențe personale și profesionale, în unele cazuri.

Interesant de remarcat, că la baza hotărârii de a urmări Facultatea de Sociologie-Psihologie, au stat, printre altele,

românești la toate nivelele sale. Argumentele principale care susțin aceste planuri de viitor ale celor chestionați sunt aptitudinile personale caracteristice meseriei de psiholog, respectiv, sociolog, existența vocației, a unei „chemări”, dar și a unei experiențe personale și profesionale, în unele cazuri.

Oferim în cele ce urmează câteva exemple care ilustrează expectațiile studenților noștri față de facultatea la care au fost declarăți admisi:

„Sper ca această facultate să mă ajute să devin o foarte bună profesionistă și sper să mă ajute să-mi îmbogățesc bagajul de cunoștințe care să-mi folosească în carieră” (studentă, 19 ani, județul Olt).

FILOSOFIA ROMÂNEASCĂ LA JUDECATA NEOTOTALITARISTĂ

Prof.univ.dr. Gh. Al. CAZAN

NOUA INVAZIE. În cultura românească din ultimii ani s-a instărat – era să fie până la lăbdare, o direcție, un eveniment, un val, o prăpastie, o furtună, și mai multe... în fine, pentru a nu folosi și altă cunoaștere care exprimă, în fond, o avansată realitate – o maladie a spiritului, a voinei și a expresiei, manifestată prin pierderea lucidității rațiunii critice, a acțiunii constructive și a formulării drepte.

Radiografia în alini prejudiciilor și pusă la încercare prin confruntarea cu fenomenele pe care le judecă, boala se vedește și fi, în prima instanță, dar și în esență ei, o catastază satisfăcătoare de proprietate viață, mandră până poate poate că există și este ascultată cu sfântenie de numeroși grăbiti în ale doamnei de afirmație în cultură, dar mai ales, joibădul de bucurie că *poruncile sunt rapid transformate în axioane ale comportării unor instituții care, între altele, au și menirea dacă nu de a produce, cel puțin pe cea de a transmite cultură.*

Vrem sau nu, catastază spirituală s-a instaurat la cărma culturii, își vântură poate tot sloganurile, este omniprezentă la televiziunea națională, dispune de edituri, reviste, ziar, de o armată de scriitori, vîrjini până la orbire de fastul și puterii stăpânitorilor ei.

E în invazie aceasta, incomparabilă prin obiectivul atacului ei, ea și prin efectele pe termen lung pe care le are, cu oricare altă, de pildă, cu una de tip strict militar, sau cu una a lăcuselor, sobolanilor ori a apelor care în furia lor distrug ziduri și case, prăpădesc ogătare, lăsând în suferință, măcar pentru un anotimp, pe bătrâni oameni care au trudit și-și asigură că de către agențială și viață.

Obiectivul ei îl reprezintă, prioritar, istoria poporului român, cu tot ceea ce îl este propriu, fapte economice, sociale, politice, temuri ai acestora, forte care le-au generat și exprimat etc. – și, fireste, cultura acelui popor dar nu spre stabilirea adeverărilor (adeverării), ci, dimpotrivă, cu toate că se vorbește cu pofta însetării de adevar, se procedează la o imensă și penibilă denaturare a faptelor și evenimentelor reale, pentru a se ajunge la demonstrarea indemonstrabilității poporul român a zăcut în și nu s-a făcut istorie, a ratat mereu istoria, a stat toldeanu în orbită altora, cersindu-și existența.

Ceea ce a fost doar un aspect al istoriei este transformat de noii motori care, altfel, pretind că se despart de „miturile istorice ale românilor”, într-un vast rezistoritor al psihologiei și fizionomiei românilor.

Maladă în cauză astăzi, în același timp, originată și diferențiată. Ea are o structură bine determinată, o eterarchie, un grup în care se dialoghează despre tot ce poate fi istorie și cultură românească, portătorii de cunoaștere în diferite domenii ale istoriei și culturii, fanii huncuri, cumini, devotați, care pur în lucru, făcăre în specialitatea lui, ca să observă că ar conveni *spiritul edificator* de care sunt legați și despărțuți ascunse formele hegeliene ale conștiinței referitoare.

În contextul astăzi, în același timp, românească și diferențiată. Ea are o structură bine determinată, o eterarchie, un grup în care se dialoghează despre tot ce poate fi istorie și cultură românească, portătorii de cunoaștere în diferite domenii ale istoriei și culturii, fanii huncuri, cumini, devotați, care pur în lucru, făcăre în specialitatea lui, ca să observă că ar conveni *spiritul edificator* de care sunt legați și despărțuți ascunse formele hegeliene ale conștiinței referitoare.

Să spun, totuși, că nu ei au prioritățea înțelegerii distrugești filosofiei românești. Însător, îl ar ascenșoarea lor, nu există alii care să simță că filosofia românească trebuie să supșeze exercițiului sistematic al căutării și negării, tocmai pentru că nu este o întărire oarecare a culturii românilor, ci o formă care, în felul ei, a împlinit superior și dramatic, nevoi fundamentale ale spiritualității noastre.

Principalei reprezentanți ai totalitarismului cultural au declarat, relinând concepția de misticism, iraționalism, stăpânire și intereselor retrograde etc., succesele aucașii grave puncte ce cărora îi se aplicau, un atac încă mai înalt decât cel care i-a premergătoare, împotriva lui Titu Maiorescu, C.Rădulescu-Motru, P.P.Negulescu, Ion Fenomen, Lucian Blaga etc. Zeci mai mari poteri că, de seamă, se formează o

europace îndemnătoare a unor în filosofie limbajului filosofic. Rămâne de neuitat, între altele, datorită agresivității caracteristice, studiul din *Revista de Filosofie* (1958) scris contra lui Lucian Blaga, de către Pavel Apostol. Fostul asistent al lui Blaga la Universitatea din Cluj, vorba, în pofta spiritului și literii filosofice lui Blaga, despre *misticismul (!!) și iraționalismul (!!!)* gânditorului.

Nu acum sociologii acestei spece a totalitarismului cultural; și nici psihologii lui. Dar, pe de altă parte, nu se poate trece peste constatarea că numeroși dintre neofiti erau detracții, ranchiuani, iar unii dintre ei au fost de o ignominie căci și se poate găsi termen de comparație doar în personalitatea acelora care au declarat că s-au humnat, așa, peste noapte, în cărd, după ce decenii întregi au fost la împărtășit prădi alături de săpătini cărora nu înțeau să le ridice osanale.

Totalitarismul din 1948 s-a prelungit și în alte forme decât cea pe care am descris-o mai sus. Așa de exemplu, dacă vecinii totalitaristi îi fierbereau în aceeași oală pe toți filosofii noștri, așa încât nu mai rămnăceau din ei decât misticismul, iraționalismul etc., cei noi erau, în majoritatea lor, cei vecchi, la care s-au mai adăugat cățiva, deci și reia, astfel, procesul denaturării istoriei filosofiei românești. Cei noi, fiind cei vecchi, au procedat cum șiua. Dacă între 1944 și 1960 aproape toată filosofia românească din Maiorul încoace (cu mici excepții: V.Conta, Ghercea, într-un fel etc.), era declarată reacționară, antimaterialistă etc., mai încoace s-a săvârșit o minune, de către relativ același excepții cu aceeași ignoranță a textelor filosofilor. I-au transformat anume pe gânditori, în mai „apropiați de materialism”, în reprezentanți ai materialismului larvar, „materialiști inconvenienți”, iar pe alții chiar în „reprezentanți ai materialismului dialectic și istoric” (sic!).

Se vede treaba că totalitaristi au un singur criteriu în aprecierea filosofilor: să fie pe placul puterii. Se mai vede, însă, și altceva sau, dacă nu, ar trebui să se vadă împedre că, **totalitaristul nu-și pierde niciodată sănătatea cea dintă.** El rămâne adică, egal cu el însuși, schimbarea petrecându-se doar la nivelul subiectului propoziției. Cacea ce se consideră că era râu ieri, azi se consideră că este bine; ce era ieri valoare, azi e non valoare și invers.

Indiferent care ar fi totalitarismele, ele desfășoară tot ce ating sau transformă în cenușă tot ce este valoare românească, pentru că, în afara motivelor pe care le-am menționat, scopul lor este să creeze un teritoriu gol, vid de valori și de ideali, pe care, apoi, să-și altoiască, nescăjânde, colorile și idealurile lor. Totalitarismele au intuit exact și corect pentru a-și împlini idealurile proprii generate de interesul său tocmai lese de observații de către omul obișnuit, este necesar să treacă la desfășurarea „susținutului” unei culturi și cămpurile ei de forță. Întrucât, identitatea este perfectă. Cu toate acestea, cum vom vedea, ele ignoră ceea ce este esențial în istorie: violența ei, forțele vii care, mai devreme sau mai târziu, târnesc din adâncuri pentru a reduse și repune în locul lor, reconstruindu-le cu măsură timpului, valorile disprezuite și considerate moarte de către totalitarism.

Huiduiala este, în același timp, o memorabilă, în plus sunt emblematic pentru totalitarismul. Porunca de a nu vorbi, de a tăcea, de a fi mut, rostită de un pretins filosof (care avea, în curând să devină prim stupiditatea unui public neavizat „marele filosof”) și înghețat pe mulți dintre cei care credeau că, în fine, s-a deschis timpul dialogului.

Expresiile sunt, realmente, memorabile. În plus sunt emblematic pentru totalitarismul. Porunca de a nu vorbi, de a tăcea, de a fi mut, rostită de un pretins filosof (care avea, în curând să devină prim stupiditatea unui public neavizat „marele filosof”) și înghețat pe mulți dintre cei care credeau că, în fine, s-a deschis timpul dialogului.

Filosoful „rostitor” al poruncii de mai sus era și membru fondator al vestitului *Grup pentru Dialog Social*. Evident, a fost de pomănică că dialogul cerea, de la primele lui ieșiri în piață publică, **tăcerăa nu pur și simplu a celorlați**, adică a celorlați care nu erau ascenșoarea lui și nici nu aveau, datorită unor multiple rațiuni, cum să-i semene.

Să se noteze că această primă leșire postdecembrieșă la rampă a unuia dintre membrii G.D.S. era perfect totalitaristă, fapt care nu necesita argumentare largă, întrucât orice om știe că esența totalitarismului să stă în voința reducerii la tăceră a tuturor acelora care nu-i împărtășeau vedenile. Aceasta, în primul rând,

există, însă și un al doilea rând, prin care se poate sublinia, cum o și fac imediat, că îndemnul de sorginte și esență totalitaristă la tăceră, se facea în numele moralei pure, adevărate, a aderării morale pure, ceea ce nu

Noul totalitarism nu este altceva decât o repetare sidomă a procedurilor și ideilor părinților lui sau a rudelor lui apropiate ideologic și, uneori, un soi de papagal altfel colorat sau, pur și simplu, o catastază gravă, firește, de natură, ideologică și, contextual, pseudo-culturală.

A inventat în considerarea a ceea ce fiind totalitarist este un lucru grav, nepermis. A pune însă în relief, o realitate pe care oamenii, fie ei chiar de cultură nu o observă sau se fac că nu o observă, mi se pare că este o necesitate. Cred, sunt convins, și se va vedea de ce, că a venit timpul să se dea la o parte perdeaua de sume de care totalitarismul acesta și-a tras-o peste sine spre a trece drept altceva decât ceea ce este în realitate; și să î se arate deci, adevărată lui față. Spre a se ajunge la o prezentare de acest gen, se impune, aşadar, recursul la fapte. Că un ascenșor recurs nu va conveni tocmai celor care practică totalitarismul, nu este nici o îndoială, că vor trece, imediat, la filosofia armelor care le sunt proprii, iarăși nu avem a ne face iluzii. Așă stând lucrurile, problema care mă preocupează acum este să argumentez afirmația că între vechile idei și practici totalitariste și cele de azi, există nu doar o puternică înrudire, similitudine de suprafață, ci identitate, cum am zis, de esență. În continuare mă voi referi doar la câteva dintre primele identități.

CEL DE-AL TREILEA MASACRU AL FILOSOFIEI ROMÂNEȘTI

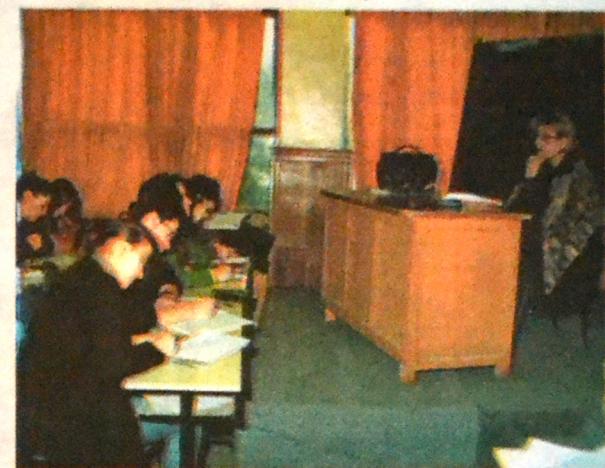
Intr-adevăr, cel de-al treilea masacru al filosoficii românești a început în decembrie 1989, cu declararea de principii rostită la T.V.R. (1 și 2) și a continuat cu fapta și dezvoltările ale principiilor, imediat, adică începând cu ianuarie 1990, procesul în cauză desfășurându-se cu amplitudini vizibile și azi.

Declarația rostită imediat după ce totalitarismul ceaușist fusese dărămat politicește, reducuse, cred că nu inconsistent, în prim planul vieții, tocmai ceea ce fusese înălțat. Pleaca unul, venea altul.

Este de notorietate că în decembrie 1989 la Televiziunea Română Liberă (!) un cercetător în domeniul filosofiei



Imagini cotidiene la „Spiru Haret”



s-a răstărit la oricărui timp că el este morală pură, adevărată etc. De aici, rezultă aproape în chip de netăgăduit pentru logica totalitaristă, că tot ce nu este pe capodul ei este impur, immoral și, în consecință – ori trebuie distrus (vezi închizitiona etc.) ori măcar să tacă, cum își reprezintă noua închizitionă din România postdecembriștă.

Nu este de mirare că Noua și Vecchia închizitionă se regăsesc în același imperativ al tăcerii celorlați? Așa s-ar păcăla la o primă inspectie, dar dacă, pătrundem în viață intimă a totalitarismelor, ni se vor releva liniațamentele și sistemul de vase prin care comunică, motivele pentru care le aruncă în cetate fie spre a se ascunde după ele, fie pentru a intimidă, fie pentru a-i reduce pe ceilalți la tăcere.

În același vreme de decembrie 1989, în același loc, același filosof, a coborât într-atăță filosofia din cer pe pământ, încât realizându-și un mai vechi vis al său – „deschiderea unei tarabe filosofice printre zarvagii și precupe” – a găsit că, în fine, și-a căștagit, prin revoluție, dreptul de a huidui.

Intrările sunt, realmente, memorabile. În plus sunt emblematic pentru totalitarismul. Porunca de a nu vorbi, de a tăcea, de a fi mut, rostită de un pretins filosof (care avea, în curând să devină prim stupiditatea unui public neavizat „marele filosof”) și înghețat pe mulți dintre cei care credeau că, în fine, s-a deschis timpul dialogului.

Expresiile sunt, realmente, memorabile. În plus sunt emblematic pentru totalitarismul. Porunca de a nu vorbi, de a tăcea, de a fi mut, rostită de un pretins filosof (care avea, în curând să devină prim stupiditatea unui public neavizat „marele filosof”) și înghețat pe mulți dintre cei care credeau că, în fine, s-a deschis timpul dialogului.

Huiduiala nu a avut cum să se generalizeze, în schimb, a devenit un instrument care, când poliț, când pus în funcție ca atare a fost cu îndăjire aplicat ori de căi ori să se consideră necesar.

În ianuarie 1990 s-a trecut, așa cum se întâmplase în 1940 și 1948, la întocmirea listelor cu profesori care trebuiau să fie excluși din Facultatea de filosofie a Universității din București. La istoria listelor mă voi referi în alt loc și cu alt prilej. Deocamdată, menționez aici că s-a procedat, în cel mai depin spirit totalitarist, cu criteriu politic și pe baza principiului lui „cine nu e cu noi e împotriva noastră”. Rezultatul acelor liste, coordonate (ce ironie!) de cel care în ultimi opt ani (1980-1989) fusese secretar de partid și de colegul lui care, de asemenea, condusese cu mândrie tare organizația de partid a Facultății de filosofie-istorie, a fost un dezastru. Nu și aici locul pentru a relata tot ce s-a întâmplat atunci, dar este imposibil să nu spun că rezultatul cel mai „spectaculos” a fost că, organizându-se o adunare de sindicat,

la catedra unui amfiteatră s-au instalat doi studenți lângă ei, dar pe postament se aflau alii cățiva, dintre care unul se distingea pentru că ținea, în mâinile lui vânjoase, un ciomag. Amfiteatrul era plin de studenți și cadre didactice așa încât, atmosfera fiind pregătită, s-a trecut la procesul infam al Facultății de filosofie și al profesorilor ei cu excepția cătorva, desigur, în primul rând, cei doi foști vajniți secretari de partid.

Rezultatul a fost scoaterea din facultate a unui număr important de profesori, transferul unor catedre la alte facultăți, fenomene care au avut, în scurt timp, ca de pildă, în cazul unui mare profesor de logică, urmări tragice. Suferința și umilierea indurătoare atunci i-au grăbit, cum mi-mărturisit, nu o singură dată, sfârșitul vieții. Ce tragedie mai mare decât aceasta poate să producă totalitarismul?

Evident, una colectivă, când toți cei care nu convin ar mori. Slava domnului, un astfel de fenomen nu s-a întâmplat, deși se știe bine că, în cel mai „pur” spirit democratic, niște imbecili cureau moartea comunistilor, iar alii, tot imbecili și ei, nu se sfiau să afirmă că abia după sfârșitul celor care aveau atunci peste 40 de ani se va putea vorbi de o Românie democratică. Care vasăziecă, întâi ucizi democratic și, apoi, construiești, tot democratic. Procesul este recognoscibil ca fiind sufletul din sufletul totalitarismului, motorul care i-a întreținut cursa beznemică pentru supremăția absolută prin înălțării succesive ale forțelor despre care credea că i se opun sau că îl pot arăta așa cum este în mod real și nu cum vrea el să se creadă că este.

Acum la facultate și la persoane, în forma menționată, cumva închisă la început, publică mai apoi, dar исusit dirijat, a fost dublat cu un fenomen încă mai grav.

Odată lămurit raportul cu vîii, totalitarismul trebuia să treacă la lămurirea raportului său și cu morții. Când spus „lămurit raportul cu vîii”, nu înțeleg prin acesta că totalitarismul la care mă refer, și-a consumat substanța raportului său cu cei vîi, în decembrie 1989 și primăvara lui 1990. De fapt, procesul continua, așa încât prin expresia în cauză trebuie să se înțeleagă că, principal, erau fixate direcțiile asaltului asupra acelora pe care nu-i „agresă” și îi voiau eliminată, însă cum înălțarea nu s-a putut produce dintr-o dată și spre insatisfația publică manifestată de totalitaristi, procesul continua cu aceeași înălțare dialogului, pasiunea vinovată și morală „pură”

MAREA UNIRE DE LA 1 DECEMBRIE 1918



„Când, în Parlamentul României, în anul 1923, s-a dezbatut proiectul Constituției care, la articolul 1, preciza că: «REGATUL ROMÂNIEI ESTE UN STAT NAȚIONAL, UNITAR ȘI INDIVIZIBIL», nici un deputat n-a contestat această realitate”.

(Continuare din pag. 1)

Toți români au văzut în Unire un act izhăvitor, pecetul simbolic de sfârșitul patetic al lui Gheorghe Pop de Băsești, președintele Partidului Național Român; bătrânlul de 82 de ani a venit, grav bolnav, la Adunarea de la Alba Iulia și a răstisit aceste cuvinte biblice: „Slobozește, Doamne, pe robul tău că visul lui s-a înălțat”. După scurt timp, în februarie 1919, „badea Gheorghe”, cum i se mai spunea, a murit. Aceasta era starea de spirit, cu adevărat dumnezeiască, a tuturor românilor. Dar realitatea ulterioară a dezamăgirii pe mulți. Am zice chiar că nu putea să nu-i dezamăgească.

- De ce credi?

- Pentru că există convingerea, cultivată în timp, că toate realele de care români suferă se datorează faptului că nu sunt unii cu toții în granițele unuia și același stat, că odată Unirea realizată, toate visurile frumoase se vor îndeplini. Întrucâtva state de spirit și realitatea concretă există o mare discrepanță. Prin Unire nu puteau fi rezolvate, dintr-odată, toate problemele

economico-sociale. Tara suferise mariile distrugeri ale războiului, economia era dezorganizată, tezaurul Băncii Naționale a României fusese pierdut. Situația materială a României cunoștea o deteriorare accentuată. Unirea fusese prezentată prea idilic, față de ceea ce a urmat în plan concret economic. Cu deplină dreptate Mihail Manoilescu spăcea: „România Mare avea un defect de frumusețe”.

- Si cu toate acestea, perioada dintre 1918-1940 este unanim apreciată ca o etapă de vîrf în dezvoltarea României; modelul interbelic este luate și astăzi ca punct de referință.

- Așa este, pentru că, prin efort, economia s-a refăcut într-o perioadă scurtă. A inceput un proces de modernizare accentuată și, în primul rând ca urmare a dezvoltării industriale. România a ajuns la performanțe tehnice excepționale, din rândul cărora se delapsează avioanele produse la F.A.R. Brașov, care se numără printre cele mai performante din lume. În plan spiritual a fost atinsă chiar o culme, cultura română s-a devenit cu adevărat europeană. Sincronică marilor culturi de pe

continentul nostru. Nicolae Iorga, George Enescu, Constantin Brâncuși, Henri Coandă erau personalități europene de prim rang, recunoscute și apreciate ca atare de comunitatea internațională. Aceasta și pentru că statul acorda o mare prețuire culturii, 17 la sută din bugetul național era rezervat învățământului. Si trebuie să precizez că atunci nu se facea mare eaz de „prioritatea” pe care guvernările o acordă învățământului, cum se întâmplă în prezent, când pentru acest domeniu nu se alocă nici măcar 4 la sută din produsul intern brut.

- Si totuși, dezamăgirile inițiale, economico-sociale n-au putut alimenta tendințe centrifuge, cum se întâmplă azi.

- Spre deosebire de unele state vecine - Polonia, Cehoslovacia, Iugoslavia - în România nu a existat o mișcare separatistă în perioada interbelică. Partidele care au luptat pentru Unire (Partidul Tărânești din Basarabia, Partidul Democrat al Unirii din Bucovina, Partidul Național Român din Transilvania) s-au orientat spre fuziunea cu partidele din vechiul Regat, pentru a acționa politici la scară întregă țări. Această procesă a încheiat în 1926, când Partidul

CATEDRALA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DIN ALBA IULIA unde a avut loc încoronarea Regelui Ferdinand și a Reginei Maria ca suverani ai României Mari.

Național a fusionat cu Partidul Tărânești, luând ființă Partidul Național Tărânești. Au existat, desigur, și partide ale minorităților naționale: Partidul Maghiar, Partidul German, Partidul Evreiesc, Partidul Ucrainean, dar ele au recunoscut realitatea existenței statului național unitar român. Când, în Parlamentul României, în anul 1923, s-a dezbatut proiectul Constituției care, la articolul 1, preciza că: „REGATUL ROMÂNIEI ESTE UN STAT NAȚIONAL, UNITAR ȘI INDIVIZIBIL”, nici un deputat n-a contestat această realitate. Sfârșirea României Mari, în anul 1940, nu a fost rodul unor mișcări separatiste, centrifuge din interior, ci al răptului operat de marile puteri - U.R.S.S. și Germania, acesteia din urmă alăturându-i-se și Italia în Dictatul de la Viena.

- Documente ale vremii atestă că aceste sfâșieri teritoriale au fost hotărâte în momentele de slăbiciune ale statului român. Pentru aceste momente de slăbiciune intolerabilă, cine poate răspunde?

- Evident că se poate discuta și despre responsabilitatea cercurilor politice românești, care n-au fost capabile să prevină asemenea dezastre. În primul rând, liderii politici români porneau de la realitatea că Unirea cea Mare, fiind un act de dreptate, de justiție istorică, nu mai avea nevoie să fie susținută de o propagandă externă. Drept urmare, guvernările nu s-au preocupat de cunoașterea realității istorice, de prezenta realităților din România, nu au desfășurat demersuri externe în acest sens, iar opinia mondială n-a fost cultivată în spiritul adevărului. În fața puternicelor curente propagandistiche de denigrare a României, curente susținute de statele revisioniste din zonă, mai ales de Ungaria, noi am rămas descooperiți. Deși dreptatea era de partea noastră, ea era ignorată sau contestată de o bună parte a cercurilor politice din Europa. În al doilea rând, a existat prostul obicei că disputele politice interne să fie extinse și în afara granițelor. De regulă, campania de răsturnare a unui guvern începea în Occident, unde liderii opoziției prezintă situația din România ca fiind catastrofală, că țara s-ar afla în pragul războiului civil și, pentru „liniștea Europei”, se impunea schimbarea conducerii de la București. Astfel s-a creat, în opinia publică, imaginea unei țări instabile, aflate în derivă. În al treilea rând, la imaginea noastră externă s-a adăugat deficitul de pregătire armată. În perioada interbelică, cele mai verosimile afaceri s-au elicit pe scară doar în armatele noastre. Dincolo de discursurile rostită la ocazii festive, realitatea era că pregătirea și

înzestrarea armatei române au fost deficiente. În sfârșit, nu menționează că înverzirea partidelor politice în a-și urmări interesele egoiste a dus la pierderea din vedere sau minimalizarea interesului național. Astfel, pe plan european s-a acrediat ideea că România este un stat nesigur, care nu se poate consolida, deoarece și-a extins prea multe granițe, idee alimentată sistematic prin propaganda extrem de virulentă a guvernelor revisioniste, în special a celor de la Budapesta, care cerea să se facă „dreptate” Ungariei. Cum a înțeles guvernul acestei țări „dreptatea” s-a văzut în odioasele crime săvârșite în 1940 și ulterior în nord-estul Transilvaniei, cărora le-a căzuț victimă mii de români. Ele dău măsura rezultatelor acestei propagande revisioniste împotriva României, pe care oamenii noștri politici n-au contracaritat-o la timpul potrivit.

- Astăzi avem o situație mult diferită de cea a anilor '30-'40, dar tendințele centrifuge s-au accentuat și mai mult în Europa. Din ce cauză?

- Tendințele centrifuge se manifestă numai în anumite zone, nu în toată Europa. De exemplu, în Franță sau Germania nu intră în discuție existența statului, iar cine ar face o să ar lovi imediat de reacția autorităților, în primul rând a justiției. În Franță, minoritățile naționale nu sunt recunoscute ca atare. Indiferent de originea etnică, toți locuitorii acestei țări sunt „cetăjeni francezi” și atât. Deși acolo locuiesc milioane de arabi, mai ales de algerieni. În zona Strasbourg-ului se află o masivă populație germană, dar guvernul Franței nu-i creează nici un fel de „drepturi speciale”, nu permite să se pună nici o clipă sub semnul întrebării existența statului unitar francez. Dialogul multicultural, conviețuirea multietică sunt posibile în sănătatea comunității statale organice, riguroasă constituie, nu într-o regionalizare forțată, artificială. Dacă asemenea tendințe de dezmembrare statală se manifestă astăzi în România, cauza vine nu atât din slăbiciunea noastră economică sau din faptul că minoritățile naționale nu ar avea suficiente drepturi, după cum se afirmă adesea, ci din interesul unor cercuri externe și interne, de a slăbi statul român. Sunt convins că, peste 30 de ani, când se vor deschide arhivele, se va vedea foarte lipsită acest joc de interes, pe care-l fac anumite persoane masiv susținute finanțat. Editarea de ziare, organizarea de simpozioane, de emisiuni TV, călătoriile în străinătate la anumite reunii, bursele oferite de anumite fundații al căror obiectiv declarat este lupta împotriva statului unitar - prezintă ca o noțiune depășită istoricște - costă mulți bani, și nimenei nu plătește dacă nu are un interes, care nu este doar stăpânific.

- Si totuși, oameni, să le zicem bine intenționăți, acuza statul român tocmai din perspectivă economică. La o recentă adunare de „elite”, acuzele înverzunite împotriva statului („mai multă piață, mai puțin stat!” - s-a strigat cu feroare), ca presupus opresor al inițiativelor liberale în economie, s-au transformat într-o aversiune în sine, prin care statul român apără drept înamicul public nr.1. Cum explică asemenea fenomene?

- Este lipsită că degradarea vieții economice face ca oamenii să poată fi mai leșni manipulați, ei pot fi convinși că „statul” este vinovat, deoarece nu este

(Continuare din pag. 5)

MAREA UNIRE DE LA 1 DECEMBRIE 1918



Cititorul din pag. 2

Ei împede că degradarea viații economice face ca curenții să poată fi mai buni compășia, ei pot fi convingiți să "mărturieze" decesele, decorație nu este în stare să redresare economia, dar în schimb vor crește lipsa populației. Este foarte interesant că „curentul” de care vorbești nu se referă la majoritatea guvernantilor – pe care ei îi sună –, ci în ceea ce „sună”. În fapt, rezultatul este exact invers despuțit: cu odată proveniente ar avea capacitatea de a conduce la perfectionarea, la întărirea statului, situația populației s-ar ameliora. Numai că nici intervin pescările în apă dulce, care căută să acredează ideea că prin structuri statele noastre mici (regiuni și euroregiuni autonome), cei din zonele mai dezvoltate economic ar putea trăi mai bine. În acestă adveție că asemenea „stărime de stat” devin frunze în bătaia vîntului și pot lesne dispără. Dumneavoastră invocați astăzi „oamenii bine intenționați”, „elitile”. Dar cum să ai având elice? Prin ce poate fi apreciată ca fiind parte din „elite”? cutare sau cutare? Care este lucrarea reprezentativă, care este opera veritabilă a respectivului? Prin ce se îmbogăță cultura universală? În fapt, sunt o seamă de persoane medioare și submedioare, care încearcă din răspunderi să iasă în evidență prin contestarea valorilor naționale, pretinzând că se impune un nou „set de valori”. În care și-ar găsi și ele local și încă unul de frunte. „Să o lămă de la zero” – a fost lozincă multora lanșată în 1990. Adică de acolo de unde se află ei, lar mulți dintre aceștia au rămas tot acolo – adică la „zero” – și după nouă ani de la Revoluție. În schimb, ei sunt foarte galăgioși, foarte „activi” și trăiesc într-o stare de adorare reciprocă. Autoproclamându-se „elite”, „directorii de opinie”, ei se apropie ca mentalitate de cei care, între anii 1948–1955, jineau la mare cinste manualul de istorie al lui Roller unde, în cele peste 700 de pagini, nu găseau nici un paragraf consacrat Unirii din 1918. Pentru „revolutionari” de atunci, ca și pentru „elită” de astăzi, Unirea nu putea fi un ideal. Numai că Roller a intrat la lada de gunoi a istoriei și sunt convins că, mai devenire sau mai târziu, aceșia vorășii să așteptă pe toți cei ce denigrează poporul român și unitatea noastră națională. Cine crede în mod sincer că românii vor căștiga ceva dezagregându-și statul național este pur și simplu de plâns. România în ansamblu lor istoric se pot dezvolta, se pot afirma numai prin statul național, orice altă soluție înseamnă destinație, pierderea identității lor.

- Vă mulțumesc pentru acest interviu și vă urez succes în toate inițiativele dumneavoastră!



Administrația Statelor Unite ale Americii — susține procesul de reîntregire a neamului românesc

In toamna anului 1918, președintele Statelor Unite ale Americii W. Wilson își manifestă deschis dorința lui și a poporului american ca, pe ruinele vechilor imperii europeni, popoarele aspirante, pe baza dreptului la autodeterminare, să pot hotărî fiecare viitorul său cum au visat. Profund miscat de suferințele românilor aspiranți și de greaia situație a României, Muntenia ocupată vremelnic de trupele Puterilor Centrale, trimite spre îmbărbătare un Mesaj în care își exprimă tot sprijinul față de naționalitatea tuturor românilor spre reîntregirea lor.

In același timp, din Washington un Mesaj semnat de Guvernatorul Statelor Unite Robert Lansing.

Pentru relevanța lui istorică și pentru semnificația lui actuală redăm în continuu Mesajului adresat de Secretarul de Stat american, poporului român pe care gazeta „La Roumanie”, Organul săptămânal al revendicărilor și intereselor românești din Paris le publică, în numărul din 14 noiembrie 1918.

de „mai mari homi”, chiar în momente dificile. În realitate, istoria ne învăță că un popor mic nu se poate afirma decât prin capacitatea conducerilor, a elilor politice și inteligențiale, precum și prin eroismul lor. Nu doar numărul de slăjei, de puști, de tancuri sau avioane contează. Daici ar fi să, popoarele mici

bute care și cel român – n-ar mai fi existat în istorie. Popoarele mici pot învinge prin unitate, voință, inteligență, creație spirituală. Mircea Eliade spunea că, după 1918, idealul românilor trebuie să fie afirmarea prin cultură, pentru a se integra în universalitate. El însuși a lucrat pentru acest ideal, devenind unul dintre cei mai mari cărturari ai lumii. Pilda lui Mircea Eliade este vie, astăzi mai cu seamă, și ca trebuie să fie luată ca element de referință în definirea și auto-definirea oricărei elite. Ea, elita, este, în esență ei, creațoare, iar nu distructivă. Idealul generaților actuale trebuie să fie: **refacerea României Mari**, iar nu distrugerea statului român; afirmarea spiritului românesc în lume și nu anihilarea lui; cinstirea luptei și jersei înaintașilor și nu denigrarea lor. Prețuindu-i, pe cei ce ne-au precedat, ne cinstim pe noi însăși, având o atitudine demnă, ne căștigând încredere celorlăți. Luând cuvântul în Adunarea Deputaților, în decembrie 1918 – deci la un an de la realizarea Marii Uniri – Ion I.C. Brătianu, președintele Partidului Național-Liber, se adresa astfel parlamentarilor, aleși naționali: „Sunteți, domnilor, reprezentanții unui popor care este mandru și poate fi mandru de trecutul său, și care trebuie să aibă mare încredere în viitorul său. Nu scădereți rolul pe care el trebuie să-l aibă în lume; fiți căt de modesti pentru persoana dumneavoastră, dar nu fiți modesti pentru poporul pe care-l reprezentați”. Această mesaj, adresat tuturor oamenilor politici, își păstrează pe deplin și astăzi semnificația lui majoră.

- Vă mulțumesc pentru acest interviu și vă urez succes în toate inițiativele dumneavoastră!



Administrația Statelor Unite ale Americii — susține procesul de reîntregire a neamului românesc

In toamna anului 1918, președintele Statelor Unite ale Americii W. Wilson își manifestă deschis dorința lui și a poporului american ca, pe ruinele vechilor imperii europeni, popoarele aspirante, pe baza dreptului la autodeterminare, să pot hotărî fiecare viitorul său cum au visat. Profund miscat de suferințele românilor aspiranți și de greaia situație a României, Muntenia ocupată vremelnic de trupele Puterilor Centrale, trimite spre îmbărbătare un Mesaj în care își exprimă tot sprijinul față de naționalitatea tuturor românilor spre reîntregirea lor.

In același timp, din Washington un Mesaj semnat de Guvernatorul Statelor Unite Robert Lansing.

Pentru relevanța lui istorică și pentru semnificația lui actuală redăm în continuu Mesajului adresat de Secretarul de Stat american, poporului român pe care gazeta „La Roumanie”, Organul săptămânal al revendicărilor și intereselor românești din Paris le publică, în numărul din 14 noiembrie 1918.

Idealul național în creația muzicală românească

Prof.univ.Liviu BRUMARIU

Prințul ceh dință patrioți care au militat pentru Unirea cu Mare au fost învățătorii satelor care învățau elevii să cînte „Despărțite române”, „Pe-al nostru steag și scris unire”, „Tricolorul” și-a, cultivând în inimile și conștiința copiilor dragostea pentru pământul său și îndemnând la luptă pentru realizarea idealului național declarat pe Câmpia Libertății de la Blaj, în 1848: „Noi vrem să ne unim cu [ara]”, acela pură despre care Ioan Slavici spunea: „Soarele pentru toți români la București răsare”.

Pe lângă aceste cântece devenite populare și răspândite în toate locurile unde trăiau români, se înscrise și lucrările corale și instrumentale compuse de maestri în artă compozitori, cum a fost basarabeanul de la Ismail – Gavril Mărescu, care stabilit la Iași, a întemeiat și condus Corul Mitropolitan alături de care a colindat toate înținuturile locuite de români, răspândind melesul național și făcând pe străini să admire farmecul folclorului nostru transpus pentru vocile corului la același nivel cu lucrările corale nemților sau ungurești.

În aceeași perioadă de timp, Iacob Murășanu de la Blaj, muzician cu înaltă pregătire muzicală dobândită în școlile cele mai renumite ale Germaniei, prelucră zări pentru pion melodiile naționale auzite la joc sau la întrunirile tinerilor, apartinând „inteligienției” române din Ardeal și Banat de către dominoarele care aveau „Klavir” în casă și se îndeletniceau cu canticul la acest instrument.

Ciprian Porumbescu, venit de la Viena unde a compus, în cadrul Asociației de tineret „România junioră”, „Pe-al nostru steag și scris unire”, „Tricolorul”, se stabilește la Brașov ca profesor la muzică la Liceul „Andrei Șaguna” și cucerindă Ardealul și Banatul unde admiră „Corul Plugarilor” de la Chizălău înființat de preotul Trifu Șepetan (1857), pe

urmări asistă și dirijează apoi, la Brașov, premiera celebră sale operetă „Crai nou”.

Marinoara Porumbescu, soția pică iubită a compozitorului, îl scria tatălui lor, preotul Irachinie Porumbescu în Bucovina, imediat după premieră operetei „Crai nou”, la 27 februarie 1882: „Este cu neputință să asculta cuvintele lui Alecsandri sau muzica lui Porumbescu fără a rămâne adânc fermecat nu de arta ca astăzi, ei de a vedea lumea la român, a înțelege românește în secretele sale și a o percep în sufletul românesc”.

Critică vremii explică lucrarea lui Porumbescu și a influențării de operele lui Offenbach, Gencé, Suppé și alții, la care Porumbescu răspunde foarte răspic: „... și dacă este vorba de vr-un componist care-l am studiat și-l studiază și acum încă cu multă diligență, atunci îmi permit a spune că, compozitorul acesta e insuși poporul nostru român care stă peste Offenbach, Gencé, Suppé etc.”.

La 15 august 1871, la pomenorica lui Stefan cel Mare, de la cărui moarte au trecut 400 de ani, s-au adunat români din toate înținuturile bătrânei vest daciei. Erau de fată, spuneau documentele vremii, G.Dem. Teodorescu, Grigore Tocilescu, Mihai Eminescu, Ioan Slavici, Al. Xenopol, M.Kogălniceanu și-a.

„Când trubadurul Bucovinei, Grigore Vîndereci din Sucava ca taraful său de 30 de lăutari, a început să cante horă și cântece românești, Ciprian Porumbescu, merge spre banda lăutătorilor ... smulge vioara din mâna lăutarului și începe să cante de răsunau codrii și vâile Putnei... apoi aruncă vioara din mâini și cu vocea tremurândă glăsui: „Acum pot să mor că am cântat la întregă Dacie”.

Ciprian Porumbescu a murit la 6 iunie 1883 în vîrstă de 29 de ani fără să aplice marea sărbătoare de la 1 decembrie 1918, dar

cântecele sale „Pe-al nostru steag și scris unire”, „Tricolorul”, simbolul românilor de pretutindeni, trăiesc „Baladă pentru viață” au însoțit și mobilizat într-o suflare românească prezintă la 1 decembrie 1918 la Alba Iulia.

La Brașov activa distinsul muzician George Dima, educat și el ca și Iacob Murășanu la renumitele școli muzicale din Germania.

Pe lângă activitatea de profesor de muzică la Liceul „Andrei Șaguna”, George Dima este conducătorul „Reuniunii de gimnastică și cântări”, denumire care trebuia să mășteze față de autoritatea devederă, activitate a acestei Reuniuni. Tot George Dima va conduce și „Reuniunea de muzică și cântări” de la Sibiu, orașul supranumit și Atena Românilor transilvană.

După retragerea armatei române spre Moldova, în octombrie 1916, românii brașoveni au primi și găzdui în casele lor ofițeri români, de teama represaliilor autorității ungurești s-au refugiat, între ei aflându-se George Dima, care se va reîntoarce la Brașov unde a rămas soția sa și copilul cel mic fiind grav bolnav. Dima este arestat în primăvara anului 1917 și intermată timp de 15 luni.

După Unirea cu Mare, Tiberiu Bredecianu, devenind acum Directorul artilor din Ministerul Instrucțiunii publice îi încredează lui George Dima, înființără și conduce Conservatorul românesc de la Cluj. În anul 1919 Dima își scrie lui Tiberiu Bredecianu: „În drum spre Conservator m-am întâlnit cu dl. primar Pop care m-a invitat la Conservator să luăm în primire avere Conservatorului”.

Directorul actual ungur n-a depus jurământ față de patrie, solidar cu ceilalți ofițeri. Fii bun, împărtășește asta lui Valeriu Brâncișor și dominul secretar general, Onisifor Ghibu”.

La deschiderea anului școlar, Dima s-a adresat audienței:

„Onorat corp profesoral, onorat public și iubiti clevi. Poporul român, după multe și grele suferințe, în lupte continue pentru drepturile sale călcate în picioare de agresorii săi seculari, prin vîțea neascramănată a oştirii române a ajuns să vadă înăpărat visul său de veacuri nutrit: Unirica tuturor românilor într-un puternic mănușchi. Chinurile, suferințele trecutului s-au stins, prefațându-se în bucurie, voie de viață și energie.

Scoala românească de veacuri prizonită și-a rupt lanțurile.

În Cluj au răsărit pe cerul artei românești trei mândre stele: Teatrul național, Opera națională și Conservatorul de muzică și artă dramatică”.

La Lugoj, în Banat, o activitate la fel de însoțită, ducea doinitorul Românilor, Ion Vîdu. Își a fost intermată după 1917, cînd jandarmii cu pană de cocos la pălărie îi au percheziționat casa, cerându-i să le prezinte înmulț pe care-l-a scris în vedere întâmpinării armatei române. Vîdu î-le-a răspuns că acel imn îl are în minte și în inimă, dar că încă nu l-a scris.

Arestat și dus la închisoare, Vîdu îi spunea soției la despărțire: „Ai grija de fată, vezi să îmi crești românește”.

Cântecele lui Ion Vîdu au fost mobilizatoare și însoțite de români bătrâni care s-au prezentat în costume naționale și cu tricolorul la căciulă, la 1 decembrie 1918 la Alba Iulia.

În renumita lucrare „Ana Lugojană” Vîdu înscrie în text: „Hai mândru să te-învățe în jocul lugojenesc, că vezi mândru riu îmi pare să joc cărdagliul cel mare”.

In pielea preștei deal de Nana-n vale”, indică la sora mai mare și frații de peste deal de peste munți, la fel în lucrarea „Răsunetului Ardeleanu”, pentru ca mai târziu confrate Sabina Dragoi să compună „Doina” pe versurile lui Mihai Eminescu „De la Ruda până la Tisa”.

Ziua de 1 Decembrie este pentru toți români sărbătoarea sărbătorilor și Prințul, Pnunțul, zea pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într-o sa.

1918: MESAJE ALE STATELOR UNITE CĂTRE ROMÂNIA

Departamentul de Stat
Washington, 6 noiembrie

Domnule,

Guvernul Statelor-Unite a avut totdeauna în vedere buna stare și integritatea României ca țară liberă și independentă; chiar și înainte de existența stării de război între Statele Unite și Austro-Ungaria, Președintele a trimis un mesaj de simpatie regelui României. Condițiile s-au schimbat de atunci. Președintele dorește deci să vă informez că guvernul Statelor Unite cunoaște aspirațiile poporului român atât exterior, cât și în limitele regatului.

Ei au fost martor ai luptelor românilor, a suferințelor lor pentru cauza eliberării de sub jugul dușmanilor și al opresorilor lor, în spiritul unității naționale și urmând aspirațiile românilor de pretutindeni. Guvernul Statelor Unite îl simpatizează profund și nu va neglija să-și exercite la momentul potrivit influența, pentru ca justele drepturi politice și teritoriale ale poporului român să fie obținute și asigurate împotriva oricărei agresiuni străine.

Acceptați, domnule, asigurarea reînnoită a finaliei mele considerații.

Semnat: Robert Lansing

Statul și politica școlară

(Continuare din pag. 1)

Un asemenea deziderat major sau ideal peren este însă rezultanta unui proces istoric, al formării și dezvoltării, în timp, a conștiinței naționale, al îndeplinirii de către statul național a șindatorilor și funcțiilor sale, printre care cea cultural-educativă, de instruire în sistem organizat a populației, îndeocebi a tinerei generații, a ocupat și ocupă un loc important. O asemenea funcție privește direct învățământul declarat, după cum se stie, prin lege prioritățile naționale.

O astfel de recunoaștere, statutul legislativ, provine, în fapt, din valorificarea tradiției istorice, strălucită ilustrată de legile inițiate de Spiru Haret cu peste un secol în urmă, iar mai târziu, la scurt timp după Marea Unire, de C. Angelescu, alături de care o pleiadă de învățători s-au afirmat, prin funcțiile lor publice în stat și prin prestigiul lor cultural-științific, prin autoritatea profesională, ca organizatori ai învățământului național, cum au fost denumiți de către contemporani și urmași. Într-adevăr, legile Spiru Haret sau C. Angelescu s-au dovedit a răspunde unor cerințe naționale obiective ale României independente, ale statului național unitar desăvârșit cu opt decenii în urmă. Asemenea cerințe rezultate din studiul de dezvoltare economico-socială a țării în primele decenii ale secolului XX, priveau formarea și afirmarea fondului uman românesc, a forțelor vii de creație ale unei națiuni în plină ascensiune, al cărei viitor depindea de gradul de instruire profesional-culturală a populației.

În anii imediat următori lui 1 Decembrie 1918, statul român a acordat atenție organizării și desfășurării învățământului de toate gradele, iar, în acest cadru, celu universitar. Astfel, în 1924,

ministrul de atunci al Instrucțiunii Publice, pomind de la moștenirea lui Spiru Haret, argumenta că „orice cetățean, fără deosebire de situație socială, economică, origine sau credință religioasă și dator să-și însușească un minimum de cunoștințe, absolut indispensabilă în viață, cu unele variajuni impuse de trebuințele locale și de nevoia de a dezvolta aptitudinile necesare pentru viațarea viață individuală și socială”.

În privința învățământului universitar, legea pentru organizarea acestuia, promulgată în 1932 și la pregătirea căreia contribuise în substanță P.P. Negulescu, C. Angelescu și Nicolae Iorga, stabuă caracterul unitar al acestuia, în sensul conținutului științific și educativ, urmărindu-se politică educațională eficientă social. Este semnificativ că legea amintită prevedea că „universitățile sunt instituții de stat autonome în ceea ce privește organizarea studiilor și conducederea. Ele sunt așezăminte de învățământ universitar teoretic și aplicat, precum și instituții de cercetări pentru progresul științei și răspândirea culturii”.

În epocă, școlii naționale i se cerea „să pregătească pe om pentru lupta vieții”, cum se exprima într-o conferință publică, la Alba Iulia, C. Rădulescu-Motru, în august 1929, iar, cu doi ani mai devreme, un gănditor social, ca Șt. Zeletin, constata că „programul de învățământ este adaptat nevoilor sociale ale momentului istoric”, precizând că „statul român, care cheltuiește pentru școală, are și dreptul de a îndruma spre satisfacerea nevoilor sale proprii”. Evaluând drept miză socială a politiciei educationale, „solidarizarea sufletului român cu societatea română modernă”, Zeletin avertiza asupra dilemei: „Ori izbutim să realizăm această mare operă

de prefacere sufletească, și atunci mergeam înainte cu pași siguri, ori rămâneam în mentalitatea arhaică ... și atunci ne zbumuim mereu în haos, aproape de primejdia dezagregării”.

Erau totuște acestea expresia conștiinței naționale că menirea învățământului constă în contribuția căt mai eficient la formarea cetățeanului statului român modern, școlii de toate gradele revenindu-i, după expresia lui C. Rădulescu-Motru, multe și grele șindatoriri, în infițarea cărora trebuie să se unească „entuziasmul faptei cu maturitatea judecății”.

Asemenea orientări și judecăți de valoare sunt de stringență actualitate, în condițiile în care Constituția consimnează că „România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate”. De altfel, politica școlară a statului este sintetic exprimată printr-un articol al Legii fundamentale a țării și sistematic expusă într-o lege organică specială din anul 1995, supusă în ultimii doi ani unui proces de perfectionare, proces înregunat și tergiversat din motive subiective, de conjunctură politică. Desigur, am putea spune că maturitatea judecății publice, naționale, cu privire la funcțiile și destinul școlii românești, ar fi fost direct și temeinic exprimată dacă Legea învățământului ar fi fost supusă, la timpul respectiv, unui referendum².

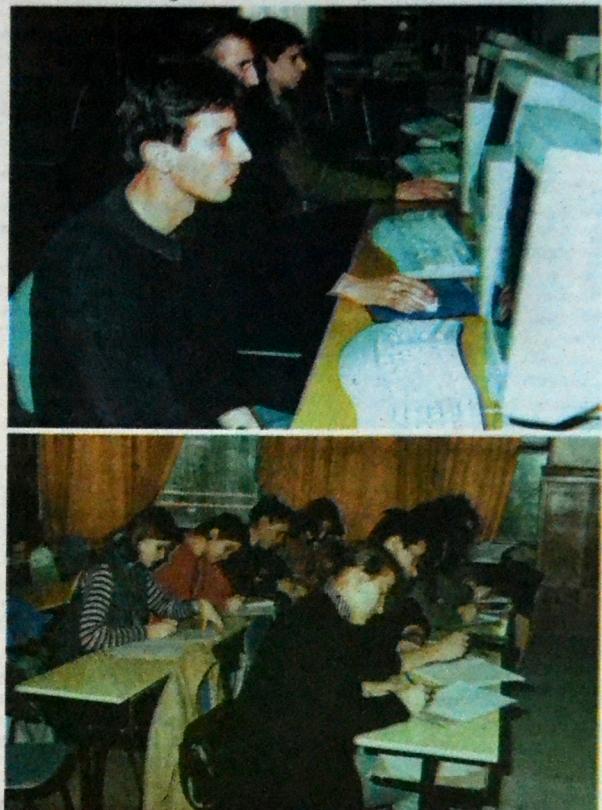
În fond, experiența istorică arată, peste tot în lume, că evoluția unei națiuni, a unui stat este organic întrepătrunsă cu evoluția școlii naționale, a sistemului instructiv-educativ. În această privință este mereu actuală asemănarea lui Spiru Haret, care scria, în 1907, că „existența unui popor nu este asigurată decât atâtă timp căt toate elementele lui sunt strâns unite, și unire nu poate fi dacă întregul popor nu se crește și nu se întreține în simțuri comune de iubire de țară și de neam. Întrebarea este dacă noi dăm destulă atenție acestui lucru și dacă școala noastră merită pe deplin numele de școală națională”.

Răspunsul la întrebarea marelui etitor I-a dat și îl dă mereu școala însăși, care, generic, a fost, este și va fi rezultanta politiciei școlare a statului în fiecare etapă

de afirmare și dezvoltare a acestuia. În această ordine de idei este evident că, în răstimpul celor opt decenii care au trecut de la 1 Decembrie 1918, alături de mari împliniri în domeniul scolarizării populației României, s-a produs o serie de stări negative, exprimate prin „reformă”, care mai mult au dăunat decât au „îmbunătățit”, prin imiștări administrative-ideologice în viața școlii, prin desconsiderarea corporii didactice, prin formalismul unor măsuri sau prin demagogia unor promisiuni.

Experiența istoriei naționale și universale demonstrează, concluziv, că datorită rolului său de factor de progres al societății, școala, în fapt politica școlară a fiecărui stat, au nevoie de consensul tuturor factorilor politici și sociali, ca expresie via și mesaj nedisimulat al interesului național.

Imagini cotidiene la „Spiru Haret”



ROMÂNIA - SOCIETATE A ÎNVĂȚĂRII DAR, ÎN CE MĂSURĂ?

Prezentăm în numărul trecut al revistei noastre prima parte a broșurii „Învățământul superior într-o societate a învățării” editată de Ministerul Educației Naționale și CEPES UNESCO. Evidențiam atunci că relația student-cadru didactic comportă, în contextul reformei învățământului superior, o nouă relație, ea fiind determinată și de noile concepții despre universitate, de diversificarea și creșterea numărului de instituții academice (de la 43 la 58 în sectorul public și de la zero, în 1990, la 44 în cel particular), dar și de creșterea accesului în învățământul superior a unui număr tot mai mare de bacalaureați. Recentele schimbări din curricula învățământului primar și secundar – centrate pe o nouă concepție despre cunoaștere și transmitere ei în școală, accentul pus pe decizia individuală privind ruta profesională, vor conduce la apariția unui nou tip de personalitate a viitorului student. Dar, invocând schimbările promovate din 1990 și până în prezent, ele nu au oferit universităților deschiderile necesare pe carele dezvoltării și inovației, uitându-se că prima și cea mai importantă protecție ce trebuie acordată

studentilor trebuie să fie centrată pe dezvoltarea calității predării, învățării și cercetării, pentru că acestor domenii sunt circumscrise obiectivele universității. Autorii notează: „Aspirația dominantă a profesorilor este de a supraviețui: în instituție – prin conservarea propriei norme didactice și chiar a cătorva în plus; în afara instituției – prin angajarea în căt mai multe locuri de muncă și cu o salarizare acceptabilă... În ciuda existenței unei elite studențești, cu performanțe absolut remarcabile, portretul studentului obișnuit sau mediu nu poate fi descris în culori vii: absențe de la ore, învățarea neritmnică, idealuri mercantile, lipsa de orizont și speranță. Idealul societății românești deschise este viciat de ethosul universitar, de modul în care este modelată inteligența viitorilor elite intelectuale”. La baza tuturor acestora se află scăderea continuă a standardelor de bunăstare colectivă, salariile oferite de „agora” universitară fiind profund necompetitive. Opțiunea tuturor cadrelor pentru locuri de muncă bine remunerate a condus la marginalizarea cercetării, iar cariera

unor câștiguri salariale stimulative pentru cadrele didactice care au început să părăsească sistemul învățământului public. Cele două direcții ar trebui cuplate cu efortul de întinerire mai rapidă a personalului universitar folosind strategii adecvate de recrutare și formare și continuând cu cele de salarizare și de asigurare a unor condiții optimale de viață și activitate în spațiul academic.

Deplasând accentul asupra unui alt segment al activității din instituțiile de învățământ superior, autori broșurii insistă asupra planurilor și programelor de studiu. Sună amintire programele suprasaturate cognitiv în privința atât a numărului de discipline, cât și a ariilor tematici și a cantității de informații subsumată. Se subliniază, astfel, că fiecare disciplină apare ca o insulă în marea programului de studii, deoarece personalul didactic nu analizează relațiile dintre disciplinele care se predau concomitent sau succesiiv, nu prezintă studentilor relații dintre discipline și viitoarea calificare. Calificările obținute de studenți se măsoară exclusiv prin numărul anilor de studii, studenții având prea puține posibilități de alegere. Predarea/invățarea nu se asociază cu standarde clare de performanță, nu se diferențiază standardele minime de cele medii și maxime, studenții fiind lipsiți de repere clare în devenirea lor profesională.

Pentru recomandările ce se fac pentru depășirea acestui „impas” autori notează: calificările universitare trebuie puse în corespondență cu pozițiile din diviziunea muncii (calificări

în ceea ce privește actuala lege a învățământului, care trebuie să dea expresie politicii școlare a statului, se poate spune că, în general, aceasta este o lege modernă, aplicarea ei aflându-se însă la început. Menirea unei asemenea politici este de a imprima consecvență unui spirit sănătic și inovator, o nouă fizionomie și un înalt conținut de idei școlii naționale a României secolului al XXI-lea, în care se pregătește să intre, împreună și în cooperare, cu toate celelalte state ale continentului și ale lumii.

I. Stefan Zeletin, *Neoliberalismul*, București, 1927, pag. 222-223.

2. A se vedea capitolul „Învățământul ca prioritate națională, școală, democrație, pluralism”, din lucrarea „Opinia publică, democrația și statul de drept”, Editura Fundației „România de Mâine”, București, 1996.

Reflecții apolitice

REFORMA LUI NASTRATIN HOGEA

Caius Traian DRAGOMIR

Generația mea a avut parte, în copilărie, de istoriile lui Păcală și Nastratin Hogea, de povestile lui Creangă, Perrault, Hans Christian Andersen sau ale fraților Grimm. Eru fantezi care separau impecabil nu doar binele de rău, dar și inteligența de prostie, calitatea umană de arăganță, infatuire și mitocame și – în ciuda chiar a caracterului lor miraculos, prin turnuri adesea geniale – posibilul de imposibil. Unele elemente de basm, inclusiv pe motive clasice din Nastratin Hogea, le-am regăsit mult mai târziu în literatură mai mult sau mai puțin folclorică a budhismului modern. Ce spun, în primul rând, basmele și de asemenea, masa proverbelor? Că binele învinge întotdeauna? Aceasta nu este un dat primar, ci unul derivat, secundar. Primul adevăr al înțelepciunii prin care istoria se adreseză spiritului uman pur – încă neimpurificat – deci vârstei mici este acela că **valorile sunt, sau trebuie facute să fie, împreună**; binele trebuie să se afle **împreună cu inteligența și frumusețea**. Basmul actual tinde să fie alienat și alienant – omul crede în formulele magice de natură să domine un univers depersonalizat. Ne este greu să vedem o reformă bazată pe principii valoroase, dar care dă rezultate ce conduc la dezastre; democrația nu poate fi – prin natura sa – antisocială; omul politic de dreapta nu poate fi un anticultural, sau un necivilizat; omul politic de stânga nu poate fi un afacerist meschin. Basmul spune că materia universului este cristalizată în gestalți-uri; la fel este și existența publică, lumea politică, a economiei și a istoriei.

Nastratin Hogea mâncă ardei iuți și plângă. Un trecător l-a întrebat de ce plângă: „Pentru că ardei sunt iuți” – a răspuns Nastratin. „De ce ii mai mâncă?” – a întrebat iar trecătorul. „Pentru că între ei trebuie să fie și unul dulce” – a spus Nastratin. Comentariile budiste recente la această poveste pretind că avem în față un comportament destul de larg răspândit – nicăieri însă chiar intr-atât de înădăcinat ca în politica românească aflată pe calea reformei, am adăuga noi. Nici un popor nu poate fi hrăniti cu ardei iuți ai acestui gen de reformă timp de aproape un deceniu. Explicația curentă pentru care nu am mâncat încă ardei dulci este că nu am înghisit destul ardei iute – evident, de inventarea unei asemenea prostii ar fi fost mândru și creatorul paradigmelor Nastratin sau Păcală. De fapt, politicianul crede că poate face o naștere întreagă să mânânce ardei iuți, în timp ce ardei dulci sună cu grija selecta și păstra pentru delectarea altora – atâtă doar că Nastratin sau Păcală nu au fost niciodată prosti și, totuși, reforma în România funcționează după modelul lacrimos și nefast din mica legendă orientală.

Dacă timp de nouă ani, sub patru guverne, schimbându-se partidele

schimbări sociale (din nou sociale), morale și de atitudini naționale față de muncă, unei totale modificări a regimului administrativ și juridic. În România. Condițiile acordării creditului și statutul proprietății asupra capitalului finanță trebuie să fie drastic revizuite. Proprietatea asupra capitalului industrial redistribuit prin desetazizare trebuie să fie inalienabilă în natură ei, căt și în dreptul pe care îl implică asupra profitului, nu însă și în reflexul pe care îl are asupra societății; sistemul managerial nu poate neglija dreptul societății – de a progresă odată cu capitalul care se naște în sănul ei.

În rândurile de față nu se propun nici măcar elementele minime ale unei noi reforme – se pretinde însă că aceasta este posibilă; că reforma avansată până acum, ca un program al mai multor guvernări de durată s-a născut moartă și așa va rămâne, cu gravele vicii ale unui capitol abstract dintr-un manual de economie depășit, oricum de nivelul școlii medii; că vechiului proiect de reformă i-au

lipsit atât elementele suficiente de libere, pentru a o face eficientă, că și cele suficiente de sociale, pentru a o face suportabilă și de fapt, atractivă; această reformă moartă a reușit performanța să rămână atât fără capacitatea de a stimula inițiativa, că și fără sisteme de integrare, atât fără mecanisme de piață, că și fără mecanisme de control.

În condițiile de azi, **economia românească** nu are aşa-numite „gluri negre” și, în **impasul în care a ajuns**, este ea însăși o gaură neagră. Vechea reformă a încercat să trateze economia românească printr-o indiferență absolută cu privire la patrimoniale existente, că și când ne așteptau mulți de lichidări, din care aveau să se nască pentru noi, alte – mult mai bine orientate – capitaluri fixe. Am încercat să argumentez mereu (și o fac și aici) că soluția economică pentru România implică, în primul rând, **revalorizarea corectă**, că mai adaptată și eventual integrală, a **fiecărui patrimoniu încă nedistrus**.

PUNCTE DE VEDERE

CRIZA VALORILOR ȘI CULTURII ROMÂNEȘTI?

Prof.univ.dr.Ion FLOREA

Filosofia caută să răspundă și astăzi la întrebarea dacă există sau nu un sens (progresiv) al culturii și valorilor ei. Dacă un asemenea progres, uneori foarte rapid și bogat, este contestabil pe anumite perioade istorice, nu se poate uita însă faptul că anumite civilizații și culuri, în floritoare cândva, au început să decadă și, în cele din urmă, au dispărut, iar progresul cultural era însoțit și de fenomene de erodare și de criză a valorilor proprii, de acumulări negative de tot felul, care au făcut civilizațiile respective să sucumbe în cele din urmă. Secoul pe care-l încheiem și al cărui sfârșit ne duce într-un nou mileniu neîndeamnă, de aceea, mai curând spre un optimism prudent.

Pentru că veacul al XX-lea n-a adus cu sine numai spectaculoase cuceriri în știință și tehnici, în creația de valori materiale și culturale, ci și cele două războaie mondiale, instaurarea unor regimuri totalitare, holocaustul nazist și etnicidul chiar și de ultimă oră, la granița noastră, în fosta Iugoslavie, tragedii și suferințe ingrozitoare ale primelor două bombe atomice, urmate apoi de acumularea într-o adevărată cursă a unui potențial termionuclear distructiv, care pune în pericol însăși viața și civilizația pe pământ, precum și degradarea omului și criza valorilor sale culturale. Înțelegem mai bine de 65 de ani în principala să lucrare, **Existenta tragică**, filosoful român D.D.Roșca afirmă că o asemenea „Lume în care progresul nu e ceva de la sine înțeles, ci ceva foarte problematic, nu mai poate fi proclamată drept cea mai bună dintre toate Lumile posibile”. Scurgerea deceniilor de atunci a confirmat înțelesul filosofului român la prudență și la o analiză teoretică responsabilă a crizei valorilor și culturii, care s-a amplificat spre intrarea omenirii într-un nou secol și mileniu.

O asemenea problematică a preocupat gânditorii marcanți ai zeciunimului nostru veac, începând cu celebra lucrare a lui Oswald Spengler **Declinul Occidentului**, apărută după primul război mondial. Concepția lui Spengler despre criza culturii occidentale pură însă amprentă (ca și în cazul precursorului său, Fr.Nietzsche) unui pesimism și nihilism extrem, el văzând într-o asemenea criză,

fundamental nu se poate îmbăga, și anume, existența unei crize tot mai acute prin care trece civilizația și cultura europeană, valorile ei tradiționale. Partea că o asemenea cultură a fost redusă la spațiu refugiu creativ catolicice a întărict prejudecata ideologică, rău cu seamă din fostele ţări socialiste, că numai Occidentul (capitalist, se înțelege) este în criză în planul culturii și valorilor. Prăbușirea acestui sistem după 1989 dovedește tocmai contrarul, anume, că și spațiu este al civilizației și culturii europene intrase, chiar mai abilitate, într-o criză profundă, care i-a și fost fatală. Poate că tocmai cultura și unitatea din reprezentanții săi a făcut înălțării acestui sistem totalitar, care intrase în conflict chiar cu valorile culturii europene moderne. Iar criza valorilor, ignorată, dar care plutea în aer, s-a combinat în această parte de lume și cu criza economică centralizată, de comandă și nerentabilă, comparativ cu cea de piață.

In ce constă deci, criza valorilor culturii europene în acest secol și, mai cu seamă, la cumpăna dintre milenii? Ea poate fi pusă în evidență, atât prin identificarea și dezvoltarea conflictelor și blocajelor ei interne, că și prin o analiză comparativă a evoluției valorilor ei în raport cu cele ale altor culturi. Criza culturii europene se resimte, mai întâi, în **disproporțiiile apărute între dezvoltarea științelor și tehnicii și alte domenii ale creației și valorilor**, îndeosebi **spirituale**, rămasă în urmă sau care cunosc chiar un proces de degradare, precum moralitatea mai cu seamă. Slăbirea acestia este direct constatăbila prin creșterea violenței și criminalității, a infracționalității și fenomenului corupției, a diminuării comunicării cu semenii și indiferenței față de suferința aproapelui etc.

Apoi, criza culturii și valorilor ei în spațiu nostru continental se regăsește la nivelul omului obișnuit prin **pierderea încrederii și speranței în viitor, în deznașdejdea și disperarea** ce-i cuprinde pe mulți, împingându-i pe cei mai slabii de înger chiar la sinucidere. Ambianța socială și culturală nu mai este capabilă astfel să influențeze într-un sens pozitiv, al încrederii în viață, mai ales pe cei marginalizați social.

Criza valorilor nu se rezolvă însă doar prin răsturnarea vechilor valori, fără a pune în loc altele pozitive. Un astfel de enunț îl citem și într-o carte a renumitului logician și filosof Anton Dumitriu, apărută în 1987. Aprecierea apără retrospectiv ca un fel de premoniție pentru noi, români, pentru că înălțarea regimului totalitar nu a rezolvat, din păcate, nici criza economică, nici pe cea morală și a valorilor, neaducând în mentalitatea și comportamentul oamenilor alte valori pozitive, ci dimpotrivă, ambele crize s-au adâncit și mai mult după răsturnarea din decembrie 1989. Criza valorilor culturii nu-i diminuă nici dacă se pun în loc, ca aspirații, doar valori de civilizație, materiale, și nu și valori spirituale majore, care să călăuzească conștiințele, voința, speranțele și activitatea creațoare a oamenilor, să întărescă solidaritatea și sentimentul apartenenței naționale și europene, al demnității că aparținem acestor spații culturale.

Fenomenul crizei nu-i în sine o nenorocire, o catastrofă, dacă știm și putem să-depăşim efectiv, atât la nivel individual, că și la scară națională, dar și europeană, prin proiecte și reforme efective de relansare economică și tehnologică, managerială, morală și spirituală, culturală. Pentru că, **cultura și moralitatea te fac mai bun**, iar civilizația singură îl sărăceaște, dacă nu îmräiește pe om, **rezolvarea crizei valorilor** trebând să aibă în vedere deopotrivă politicul, economicul, moralitatea și spiritul oamenilor, valorile materiale și spirituale în ansamblul lor. (Va urma)

OPINIA NATIONALĂ

PUNCTE DE VEDERE

DATORIA EXTERNĂ A ROMÂNIEI CREȘTE ÎN UMBRA INTERESELOR OBSCURE

Prof.dr. Gheorghe ZAMAN,
director al Institutului de Economie Națională

Caracteristici, dinamici, tendințe

Nu este nici o îndoială că datoria publică externă pe termen mediu și lung a jării noastre va înregistra în următorii ani o creștere cauzată de o serie de factori de natură economică și extraeconomică a căror cauză este absolut necesară atât pentru a putea emite judecăți de valoare asupra cauzelor, cât și pentru fundamentalizarea realității a măsurilor de politică în acest domeniu.

Datoria externă a jării a crescut de la 230 mil. \$ în anul 1990 la 3357 mil. \$ în anul 1993 și la 8372 mil. \$ în anul 1997 (Tabelul nr.1), ceea ce relevă o dinamică nu numai îngrijorătoare, dar foarte periculoasă pentru solvabilitatea jării. Dacă va continua acest ritm, curând ne vom reface datoria externă, avută înainte de anul 1989, în condițiile unui recul serios al PNB înregistrat în anii 1997 și 1998.

Strategia actualei guvernării subliniază că necesitatea recurgerei, în continuare, pe o scară semnificativă la resurse externe de finanțare, este determinată de volumul insuficient al fondurilor financiare interne destinate programului de investiții și faptul că, în anul 1999, România va avea de platit 2,2 miliard de dolari, față de 81% în 1996. În anul 1997, rata serviciului datoriei ajunsese la 20%.

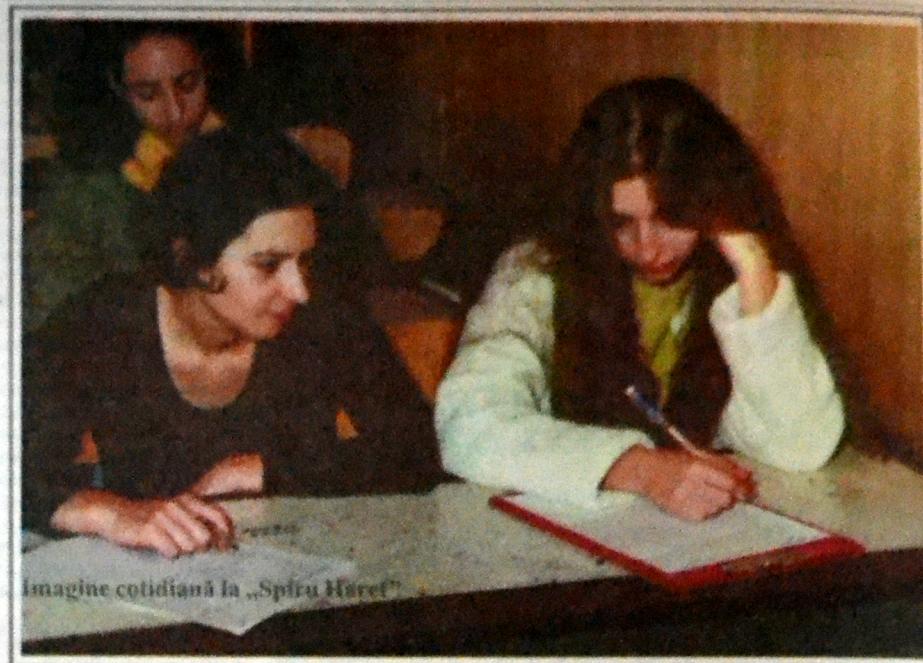
Ca urmare a deteriorării situației economice și politice din țara noastră, agențiile de rating financiar Standard and Poor's, Moody's etc. au diminuat plăsoanele de rating pentru obligațiunile externe, ceea ce semnifică practic un acces foarte dificil la împrumuturi pe piață internațională a capitalului. În consecință, pentru anii următori, problema care se pune în legătură cu datoria publică externă scadentă este cea a surselor de finanțare a acesteia. Pentru anul 1999, se contează pe rezerva valutară și de aur a jării, căreia i se pot adăuga intrările de capital străin din privatizări și investiții străine directe care împreună depășesc 3 miliard de dolari, adică tocmai quantumul datoriei externe de plată în anul respectiv. Această situație îndreptățește opinia că, în anul 1999, România nu se va afla în situația critică de incetări de plată, dar, totodată, reprezintă și un serios semn de alarmă pentru anii următori.

Potrivit raportului recent întocmit de Ministerul de Finanțe, obligația de plată la 30 iunie 1998 era de 6502,94 mil. \$ din care 4499,06 mil. \$ reprezintă soldul datoriei publice externe contractată direct de stat, iar 2003,88 mil. \$ fiind soldul datoriei publice garantate de stat. (Vezi Tabel 1)

Dintr-un total de 12041,25 mil. \$ - credite externe contractate și/sau garantate de stat până la 30 iunie 1998, tragerile efectuate însumau 8709,58 mil. USD, adică 72,33% din datoria publică contractată (din care 5408,21 mil. USD trageri din împrumuturi externe contractate direct de stat și 3301,37 mil. USD trageri din credite garantate de stat).

A pune problema achiziției doar pe termen de un an a datoriei externe scadente nu reprezintă o poziție realistă, bazată pe cerințele unui management strategic. Dimpotrivă, înseamnă să trăi cu „susținut la gură”, de la o zi la cealaltă. După 1999 ce se va întâmpla cu credibilitatea și solvabilitatea României, dacă toate sursele de finanțare a datoriei externe se vor epuiza?

Prognozele unor instituții financiare internaționale arată că datoria externă a României până în anul 2000 va ajunge la circa 10 miliardi de dolari, adică o proiecție care nu prevăzeste nimic bun în materie de echilibru și stabilizare macroeconomică. Ca să nu mai vorbim de faptul că este straniu că în anul 2000 să avem același nivel al datoriei externe ca în anii '80, iar nivelul producției să fie cu mult sub cel înregistrat în perioada dinainte de anul 1989.



Factori de influență și repere strategice

Datele și tendințele semnalate anterior sugerează o serie de elemente de reflexie care ar trebui avute în vedere pentru măsurile ce se vor întreprinde în viitor în domeniul ajustării balanței de plată externe a României, potrivit cerințelor reformei și dezvoltării economico-sociale a jării.

Creșterea volumului datoriei externe în perioada după anul 1989 în ritmuri deosebit de mari a fost însoțită de o scădere dramatică a produsului intern brut, ceea ce reprezintă un fenomen cu totul nefructuos, ba chiar anomal, rezultând că efectul împrumuturilor externe asupra creșterii producției a fost total inexistență, că s-a consumat mai mult decât s-a produs.

Deși continuarea în viitor a unei dinamici de asemenea proporții va fi imposibilă, inclusiv datorită dezechilibrului tot mai puternic între cererea și oferta de credite externe, semnalăm că o creștere a datoriei externe, fie și în ritmuri modeste, capătă dimensiuni împovăratore, datorită ratelor și dobânzilor scadente.

Este de-a dreptul inexplicabilă satisfacția exprimată de factorii de decizie atunci când reușesc să mai obțină un împrumut din străinătate, considerându-l o realizare deosebită. Mai degrabă, această „realizare” ar trebui exigent abordată prin prisma gradului de împovărare a datoriei externe a jării în viitor și a asigurării surselor de rambursare a acesteia în perioada convenită, astfel încât să nu se ajungă la reeealonări, comisioane bancare și dobânzii aditionale.

Oricățădorește și, prințr-un set adecvat de măsuri, poate realiza într-o perioadă mai scurtă sau mai lungă echilibru și chiar excedentul balanței de plată externe, ca dovadă asigurătoare a unei creșteri economice sănătoase.

Opinia potrivit căreia este bine să avem datorii externe căt mai mari, o astfel de politică fiind promovată și în unele țări dezvoltate, din start ni se pare sănătoare, mai ales dacă

mișează pe o eventuală scutire parțială de la plata unor împrumuturi. Iertarea datoriei externe este legată de situații de excepție, aplicabile în cazuri extreme, deosebit de grave pentru unele țări în curs de dezvoltare, sau din anumite rațiuni și interese internaționale cu caracter mai mult extraeconomic.

Chiar dacă în România s-a trecut la liberalizarea comerțului exterior și convertibilitatea internă a monedei naționale, cursul valutar fiind determinat pe baza raportului dintre cererea și oferta de valută, nu trebuie neglijate două aspecte majore ale politicii de comerț exterior și diminuării deficitului balanței comerciale:

a) **încurajarea** prin toate mijloacele a exporturilor, îndeosebi a celor cu aport valutar net mare, în condițiile respectării unor criterii de eficiență economico-socială riguroase stabilite prin care să se creeze disponibilitatea valutare pentru plata serviciului datoriei publice externe;

b) **promovarea** unei politici

rationale din punct de vedere economic și social de substituție parțială și, unde este posibil, totală a importurilor concurențiale și neconurențiale.

Adesea în favoarea creșterii datoriei externe a jării este adus argumentul că volumul acestora total și per capita sunt scăzute în România, comparativ cu alte țări și că, deci, ne-am putea permite o creștere în continuare a acestora, întrucât am mai avea până să atingem „recordurile” altora în domeniul respectiv. Acest argument nu poate rezista la o abordare complexă. Să nu uităm că volumul comerțului exterior per capita al jării noastre este cu mult mai redus decât în alte țări, cu care ne comparăm. În plus, contractarea datoriei externe – ca volum și structură – trebuie strict corroborată cu posibilitatea de absorție a economiei naționale și de rambursare la termenele convenite.

O politică sistemică și cu deschidere pe termen lung în domeniul balanței de plată presupune evitarea împrumuturilor mici, fără înțelegere de la foarte mulți creditori externi, care prezintă riscul necorelaților și al creșterii pe neobservate a datoriei externe.

Tabel 1

Indicatori relevanți ai datoriei externe a României pe termen mediu și lung și ai PIB în perioada 1990-1997

Anii	Volumul datoriei externe mil. \$	Ponderea datoriei externe în PIB %	Ponderea serviciului datoriei externe în export %	Dinamica PIB 1989 = 100
1990	230	0,6	0,8	94,4
1991	1143	4,0	25,0	82,2
1992	2479	12,7	18,2	74,9
1993	3357	12,7	13,5	76,1
1994	4579	15,3	15,4	79,1
1995	5482	15,5	14,5	84,7
1996	7209	20,5	15,8	88,0
1997	8392	24,1	26,2	82,9

(În urmă)

REVISTA

OPINIA
națională

Director:
Prof.univ.dr.
Aurelian BONDREA

Revista se poate procura prin abonament la toate oficile postale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.

Costul unui abonament trimestrial este de 8.400 lei.

De asemenea, solicitările de abonamente se pot adresa redacției, cu plată prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația "România de Mâine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Com. 451.00.972-B.C.R. S.M.B.

Machetarea computerizată și tiparul executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE SI

TIPOGRAFIA

FUNDATIEI "ROMÂNIA DE MÂINE"

REDACȚIA SI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, Tel.: 370.40.40 Interfon 182
Revista OPINIA NAȚIONALĂ este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Marcăi

la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.